

INDTJENING OG GÆLDENS INDFLYDELSE PÅ BEDRIFTENS FREMTIDSMULIGHEDER

NOTAT NR. 1206

Indtjening på den primære drift har større betydning for bedriftens udviklingsmuligheder end gældens størrelse. Rentabiliteten i investeringerne har afgørende indflydelse på indtjeningen.

INSTITUTION: VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

FORFATTER: BRIAN OSTER HANSEN

UDGIVET: 12. APRIL 2012

Dyregruppe: Smågrise og Slagtesvin

Fagområde: Produktionsøkonomi

Sammendrag

Der er foretaget analyser på 430 regnskaber fra smågriseproducenter med 30 kg smågrise produktion, og 520 regnskaber fra slagtesvineproducenter fra perioden 2006-2010. Formålet var, med udgangspunkt i 2010-tallene, at undersøge effekten af indtjeningsevne og gæld på svineproducenternes økonomi under realistiske fremtidsscenarier. Hver produktionsgren er opdelt i fire grupper efter hvor stor deres gennemsnitlige gæld og resultat af primær drift pr. dyr var i perioden 2006-2010. Driftsresultatet korrigeret for en ejer aflønning på 300.000 kr. blev brugt som primære måleparameter.

Producenter med lav gæld og god indtjening fra driften har en robust økonomi. Disse producenter har generelt positive driftsresultater, og kan uden de store problemer klare en stigning i renteomkostningerne på 2 procentpoint.

Producenter med høj gæld og lav indtjening fra driften, er inde i en negativ spiral, hvor dårlig indtjeningsevne skaber øget gæld, og øget gæld skaber endnu dårligere bundlinje. Kombinationen med høj gæld og lav indtjening giver generelt negative driftsresultater. Hvis disse bedrifter ikke formår at øge indtjeningen til samme niveau som den bedste halvdel, kan de ikke komme ud af den negative spiral.

Producenter med høj gæld og god indtjening fra driften giver generelt positive driftsresultater når bytteforholdet er normalt, men de er væsentlig mere følsomme over for rentestigninger end producenter med lav gæld.

Producenter med lav gæld og lav indtjening fra driften, får generelt negative driftsresultater. Hvis disse bedrifter formår at øge indtjeningen til samme niveau som den bedste halvdel, er der generelt gode muligheder for bedriftens fremtidige økonomi.

Indtjeningen har større betydning end gælden for en bedrifts fremtidige økonomi, men gælden kan blive så belastende at der skal en unormal stor indtjening til for at servicere gælden.

Der er flere smågriseproducenter end slagtesvineproducenter der har en udfordring med høj gæld, og generelt kan slagtesvineproducenterne klare en højere rente end smågriseproducenterne. Generelt har lav indtjening på den primære drift større betydning for bedriftens fremtidsmuligheder end gældens størrelse. Det er således afgørende, at der er rentabilitet i de investeringer der foretages. Bedrifter med høj gæld og god indtjening er dog mere rentefølsomme end bedrifter med lav gæld og god indtjening.

Baggrund

Svineproducenterne er ramt af en indtjeningskrise samtidig med at der er krise i den finansielle sektor og økonomisk afmatning generelt. Bedrifterne er udover en presset indtjening desuden ramt af faldende jordpriser, hvilket har udhulet mange svineproducenters egenkapital.

Fødevarøkonomisk Institut ved Københavns Universitet har for nyligt udarbejdet en analyse af landbrugserhvervets produktivitetsudvikling, rammevilkår og konkurrenceevne. *"Analysen viser, at dansk landbrugs produktivitetsudvikling i det sidste tiår har været træg, samtidig med at lønomkostningerne er steget mere end i sammenlignelige lande. En årsag til udviklingen er en relativt høj gældsopbygning i erhvervet."* [1]

I analysen er danske svineproducenter blevet sammenlignet med bedrifter i Tyskland, Spanien og Polen. I alle tre lande har deres svineproducenter klaret sig økonomisk bedre end de danske. Der er flere årsager til dette, herunder forskelle i kapitalomkostninger, lønomkostninger, tilskud til produktion af bioenergi, samt forskelle i afregningsprisen på slagtesvin og smågrise. En ting der går igen er, at danske svineproducenter har højere kapitalomkostninger pga. et højere gælds niveau, således er eksempelvis gælden pr. bedrift og pr. dyreenhed (DE) lavere i Tyskland end i Danmark. I forhold til Polen er det især forskelle i lønomkostninger og rentebetaling, der gør at eksempelvis de eksterne omkostninger er 482 euro større pr. DE i Danmark end i Polen i 2008.

"Også i forhold til spanske svineproducenter er den høje danske gæld et problem. Kapitalomkostningerne til både jord, bygninger og maskiner er betydeligt højere i Danmark, hvilket også har resulteret i den signifikant højere gældskvote blandt danske svineproducenter. Konsekvensen er, at danske svineproducenter generelt set er langt mere kredit- og rentefølsomme end deres spanske kollegaer. Den mindre gæld er den vigtigste årsag til, at spanske svinebedrifter i 2007 havde et meget højere bruttooverskud end danske svinebedrifter." [2]

Det er derfor interessant, at belyse svineproducenternes kapitalgrundlag ved at afdække eventuelle sammenhænge mellem gæld og driftsmæssig indtjening på det økonomiske resultat mv. Formålet med nærværende notat er, at udarbejde en analyse over et relevant kapitalgrundlag, herunder set i relation til de fremtidige forventede udsving i indtjening. Sammenhængen mellem gældens størrelse og evnen til at skabe positive økonomiske resultater undersøges derfor fra flere forskellige vinkler.

Materiale og metode

Datagrundlag

Analyserne foretages for sohold med produktion af 30 kg grise og for slagtesvineproduktion på baggrund af fem års regnskabsdata på bedriftsniveau for årene 2006-2010. Data kommer fra Videncentret for Landbrugs Økonomidatabase. Regnskaberne i databasen er meget detaljerede mht. økonomiske parametre, til gengæld er der sparsomt med produktionstekniske tal. Der er tale om et balanceret paneldatasæt, hvilket betyder, at de enkelte bedrifter er med i datasættet i alle fem år. For sohold er der 86 bedrifter med 430 regnskaber, der har været til stede i økonomidatabasen i alle år fra 2006-2010, og som overholder alle krav. For slagtesvin er der 104 bedrifter med 520 regnskaber, der opfylder kravene.

For at minimere uforklarlige afvigelser i data og fejlkilder, er der kun medtaget regnskaber, som lever op til en række krav.

For sohold skal alle regnskaber være fra producenter, hvor der hovedsageligt sælges 30 kg grise, og antal årssøer skal være minimum 200.

For slagtesvin skal alle regnskaber være fra producenter, hvor der primært sælges slagtesvin, og antal producerede slagtesvin skal være minimum 2.000.

Der korrigeres med 300.000 kr. for ejer aflønning i kapacitetsomkostninger, resultat af primær drift og i driftsresultat. Resultat af primær drift er desuden inkl. EU-støtte.

For hver økonomisk parameter står det angivet om det er i kr. pr. årssø, eller i kr. pr. slagtesvin, hvis der blot står "kr.", menes der kr. i alt for gennemsnitsbedriften. Bemærk at det ikke er muligt at sammenligne tallene i alt med f.eks. pr. slagtesvin ved at dividere "i alt"-tallet med antal producerede

slagtesvin, da der er forskel på at tage to gennemsnitstal og dividere det ene med det andet, og så på at beregne tallet f.eks. pr. slagtesvin for hver bedrift, og bagefter tage gennemsnittet af dette.

Der er desuden vist en udvikling i gælden, antal årssøer hhv. slagtesvin, samt antal hektar jord i perioden 2006-2010. Dette er gjort for at belyse bedrifternes gældsbyrde og størrelse, og om der er sket ændringer over tid. Det er til gengæld ikke opgjort i kr., hvor store investeringer der har været, da investeringer er svære at opgøre præcist nok. Der er heller ikke vist hvor meget aktiverne er værd eller hvor stor egenkapitalen er, da dette er meget afhængigt af hvilken værdi, der i regnskabet er tillagt jord og bygninger, og det giver derfor begrænset mening at sammenligne bedrifterne med hinanden. Med de forbehold til opgørelse af aktiver og egenkapital in mente, så er soliditeten blevet opgjort og viser hvor meget egenkapital, der er i forhold til aktivernes værdi.

Derudover anvendes fem økonomiske nøgletal, som er beregnet på følgende måde:

$$\text{Dækningsgrad} = \frac{\text{Dækningsbidrag}}{\text{Bruttoudbytte}} \times 100$$

$$\text{Overskudsgrad} = \frac{(\text{Resultat af primær drift inkl. EU-støtte} - \text{Ejer aflønning})}{\text{Bruttoudbytte}} \times 100$$

$$\text{Soliditet inkl. hensættelser} = \frac{\text{Egenkapital ultimo (inkl. hensættelser)}}{\text{Aktiver ultimo}}$$

$$\text{Nulpunktsrente} = \text{Betalt rente}^* - \frac{\text{Driftsresultat}}{\text{Gennemsnitlig gæld primo og ultimo}}$$

* Betalt rente er Renteudgifter / Gennemsnitlig gæld primo og ultimo

$$\text{Sohold: Nulpunktsomk. pr. kg, kr.} = \text{kr. pr. kg svinekød}^* - \frac{\text{Driftsresultat}}{\text{Kg prod.}^{**}}$$

* (Samlede indtægter fra salg af 30 kg grise, samt 7 kg grise og slagtesvin i mindre omfang) / Kg produceret**

** Kg produceret er beregnet som: Antal fravænnede grise x 7 + Antal smågrise produceret x (Vægt 30 kg solgt - 7) + Antal slagtesvin produceret x (Vægt solgte slagtesvin x slagtefaktor (1,31) - Vægt 30 kg solgt)

$$\text{Slagtesvin: Nulpunktsomk. pr. kg, kr.} = \text{kr. pr. kg svinekød}^* - \frac{\text{Driftsresultat}}{(\text{Slagtesvin solgt} \times \text{Slagtevægt})}$$

* Gennemsnitlig afregningspris opnået pr. kg slagtevægt

Kvalitetskriterier til data

Regnskaberne, der er udvalgt i Økonomidatabasen, har deres hovedindtægtskilde fra salg af 30 kg grise henholdsvis slagtesvin. I et større omfang har bedrifterne også indtægter fra planteproduktion og fra salg af grise ved en anden vægt (7 kg, 30 kg, slagtesvin), end hvor hovedindtægtskilden stammer fra. Bedrifterne har i et mindre omfang indtægter fra andre husdyr end svin og fra andre aktiviteter, eksempelvis maskinstationskørsel.

For sohold er der indsat en bagatelgrænse for solgte 7 kg grise og producerede slagtesvin, i hver gruppe må der højst være halvt så mange, som antal solgte 30 kg grise.

For god ordens skyld er der også for slagtesvin indsat en bagatelgrænse for solgte 7 kg grise og solgte 30 kg grise, i hver gruppe må der højst være halvt så mange, som antal producerede slagtesvin.

Derudover må indtægter fra andre husdyr højst udgøre 5 % af det samlede bruttoudbytte. Ligeledes må indtægter fra maskinstation og andre landbrugsindtægter højst udgøre 5 % af det samlede bruttoudbytte.

Der er yderligere stillet en række kriterier op, som hvert regnskab skal opfylde for at komme med i analysen.

For sohold skal følgende kriterier være opfyldt:

- Årssøer pr. hektar > 0 og < 10
- Driftsresultat pr. årssø > -15.000 kr. og < 15.000 kr.
- Salgspris pr. 30 kg gris > 200 kr.

For sohold skal følgende kriterier være opfyldt:

- Producerede slagtesvin pr. hektar > 0 og < 200
- Driftsresultat pr. slagtesvin > -750 kr. og < 750 kr.
- Salgspris pr. slagtesvin > 600 kr.

Det sidste kriterium er, at bedrifter med ekstreme ændringer i gældsniveauet inden for samme år er blevet fjernet.

Metode

Som tidligere nævnt er der udelukkende anvendt data fra svineproducenter, der har indleveret regnskaber til økonomidatabasen, og som overholder kvalitetskriterierne i alle årene 2006-2010. Der er både fordele og ulemper ved denne fremgangsmåde. En fordel er, at bedrifternes resultater i gennemsnit og udvikling i gæld og antal svin og hektar for perioden 2006-2010 er direkte sammenlignelig, da det er de samme producenter. En ulempe kan være, at bedrifterne muligvis ikke er helt repræsentative for svineproducenterne som helhed. Sammenlignes der med samtlige regnskaber i 2010 ser både smågriseproducenterne og slagtesvineproducenterne ud til at have ca. samme størrelse mht. hektar, søer og slagtesvin, dog ser smågriseproducenterne i denne stikprøve ud til at have 84 årssøer mindre i 2010. Det er væsentligt at bemærke, at de undersøgte svinebedrifter er vokset væsentligt mindre i perioden, end bedrifterne i gennemsnit. Antal årssøer er steget med 34 for stikprøven, mens stigningen er 129 for gennemsnittet. Antal slagtesvin er steget med 800 for stikprøven, mens stigningen er 1.827 for gennemsnittet. Ligeledes har stigningen i ha være mindre for

stikprøven, end den har været for gennemsnit [3]. Det er vigtigt at understrege, at der i perioden er faldet mange mindre bedrifter fra, hvilket har været med til at give en øget produktion for gennemsnitsbedriften. Da der kun er undersøgt bedrifter, der har været med i alle årene 2006-2010, er det udelukkende bedrifternes produktionsudvidelser og evt. overtagelser der ligger til grund for større produktion, mens den vækst i gennemsnitsstørrelsen der skyldes, at det typisk er mindre bedrifter der stopper, ikke er med.

Driftsresultatet for smågriseproducenterne i gennemsnit for årene, korrigeret for ejer aflønning, afviger dog med 187.000 kr., mens slagtesvineproducenterne korrigeret for ejer aflønning afviger med 122.000 kr., hvor driftsresultatet for samtlige regnskaber er dårligere for begge grupper. Det skal understreges, at en del af denne forskel skyldes, at der er bedrifter med dårlig økonomi, der undervejs har stoppet produktionen.

Der er i datasættet blevet undersøgt, om der er forskel mellem de bedrifter, der indleverer regnskab to år i træk, og dem der undlader det. Eksempelvis indleveret i 2006 og i 2007 og dem der kun har indleveret i 2006. Resultaterne viser at bedrifter, der af uvisse årsager ikke indleverer år to, har en anelse dårligere resultater; dette er dog ikke statistisk signifikant. En del af forskellen kan også skyldes kvalitetskriteriernes krav til data.

Det vurderes samlet set, at fremgangsmåden med et balanceret datasæt giver større fordele end ulemper, og at bedrifterne giver et godt billede af, hvordan smågriseproducenternes og slagtesvineproducenternes økonomi er.

Der analyseres på gennemsnittet, samt delt op på fire grupper efter gæld pr. årssø henholdsvis pr. produceret slagtesvin, samt opdelt på resultat af primær drift inkl. EU-støtte og ejer aflønning pr. årssø hhv. pr. produceret slagtesvin. Opdelingen efter gæld pr. årssø / slagtesvin og resultat af primær drift pr. årssø / slagtesvin sker på gennemsnittet for de fem år for den enkelte bedrift. Placeringen af den enkelte bedrift sker i forhold til medianen for den gennemsnitlige gæld pr. årssø / slagtesvin og det gennemsnitlige primære resultat pr. årssø / slagtesvin for alle smågriseproducenter henholdsvis slagtesvineproducenter. Da grupperne således er skåret ud fra to medianværdier, vil det være naturligt, at der ikke er lige mange bedrifter til stede i alle grupper.

Det bemærkes, at opdelingen efter gæld og resultat af primær drift naturligt er med til at skille de dygtigste producenter fra de mindre dygtige. Det er derfor i en vis udstrækning selvforklarende, hvorfor den ene gruppe er bedre end den anden, da de bedste driftsledere ikke er ligeligt repræsenterede i grupperne.

Først vises bedrifternes resultater for perioden 2006-2010, som et gennemsnit af årene, samt udviklingen i gæld pr. årssø / slagtesvin, gæld i alt, antal årssøer / slagtesvin og antal hektar. Dernæst vises udviklingen i bedrifternes dækningsgrad og overskudsgrad. Så følger 2010 tallene, først som de

reelt har været, dog korrigeret for ejer aflønning, dernæst hvordan de ville have været uden gevinst / tab på finansaktiver.

Med udgangspunkt i 2010 regnskaberne, analyseres der på tre forskellige scenarier for at afdække hvordan de gode og mindre gode svineproducenter vil klare sig i forskellige fremtidige situationer. Der er tale om forskellige årlige gennemsnitsresultater for en ikke nærmere defineret fremtidig årrække. Kan en bedrift ikke skabe overskud på driftsresultatet inkl. ejer aflønning ved et normalt bytteforhold, normal produktivitet og ved en stram omkostningsstyring, så er den ikke overlevelsesdygtig i fremtiden.

2010 har den fordel at være det seneste år, så kapacitetsomkostninger, herunder lønninger og priser er de senest nye. En ulempe er at 2010 ikke er noget "normalt" år, idet et sådant ikke findes.

I scenarie 1 øges bytteforholdet og de øvrige scenarier er baseret på scenarie 1. Så den største ulempe ved at tage udgangspunkt i et enkelt år er kraftigt formindsket, desuden er der for alle bedrifter data til stede for fem år i træk. En anvendelse af et gennemsnit af alle årene (2006-2010), som grundlag for fremtidsscenarier forventes ikke at forbedre analysen, tværtimod, da disse år har været meget dårlige for svineproducenter, og da kapacitetsomkostninger mv. ikke er de senest nye. Der anvendes ikke inflation og produktivitetstigninger i beregningerne, da det antages at produktivetsforbedringer betaler for inflationsstigninger i kapacitetsomkostningerne.

Scenarie 1

Formålet med analysen er, at belyse svineproducenternes økonomi ved et normalt bytteforhold. I scenarie 1 tages der udgangspunkt i 2010 resultaterne eksklusiv gevinst/tab på finansaktiver. Det eneste der ændres på er bytteforholdet, der hæves, hvilket skal forstås således at både afregningsprisen og foderprisen justeres op, men at afregningsprisen hæves procentuelt mere end foderprisen. Der tages højde for at der i udgangspunktet er indbyrdes forskelle i opnået svinepris og betalt foderpris. Der er ikke foretaget beregninger på, at en øget foderpris normalt vil medføre øgede indtægter fra markdriften.

For slagtesvin tages der udgangspunkt i at bytteforholdet, beregnet på månedsbasis for den ti-årige periode 2002-2011, i gennemsnit har været 7,15. Til sammenligning havde slagtesvineproducenterne i den undersøgte stikprøve et bytteforhold på 7,00 i 2010. I scenarie 1 regnes der på basis af en gennemsnitlig foderpris på 1,60 kr. pr. FEsv, og en gennemsnitlig afregningspris på 11,44 kr. pr. kg svinekød. For alle slagtesvineproducenter er afregningsprisen blevet øget med 1,53 kr. pr. kg svinekød, smågriseprisen er hævet med 51,50 kr. og foderomkostningen med 18 øre pr. FEsv.

For sohold er det en anelse mere kompliceret, da der ikke er et ligeså enkelt bytteforhold som ved slagtesvin, hvilket skyldes potentielt salg af både 7 kg, 30 kg, slagtesvin, slagtepolte og slagtesøer, samtidig med foderomkostninger til samme dyregrupper. Der er derfor i scenarie 1 gjort en antagelse om, at smågriseproducenterne opnår en fremgang i bytteforholdet svarende til den for

slagtesvineproducenterne. En vurdering af om prisforholdet mellem smågriseproducenter og slagtesvineproducenter i 2010 var rimeligt er ikke foretaget.

For hver smågriseproducent er indtægterne fra salg af grise, (7 kg, 30 kg, slagtesvin og andre svin), blevet hævet med 15,5 %, det samme er udgifterne til indkøb af polte. Tilsvarende er foderomkostningerne for hver smågriseproducent blevet hævet med 13 %.

Scenarie 2

Formålet med analysen er, at vurdere svineproducenternes rentefølsomhed.

I scenarie 2 øges renteomkostningen med 2 procentpoint af den gennemsnitlige gæld for 2010. En generel stigning i renteomkostningerne på 2 procentpoint er ikke urealistisk, da renten er historisk lav i øjeblikket. Der bygges videre på forudsætningerne fra scenarie 1. Scenariet svarer til at bedrifterne skal bære en effektiv rentestigning på deres gæld på 2 procentpoint. Det understreges derfor, at der ikke er tale om en modellering af en rentestigning i samfundet på 2 procentpoint, og / eller en opdeling af gæld på kassekredit, banklån, realkredit flexlån, realkredit fastrentelån og ikke-rentebærende gæld. Desuden kan en reel rentestigning for den enkelte landmand også komme i form af f.eks. forhøjelser af bidragssatsen fra kreditforeningen eller fra særskilte renteforhøjelser på kassekredit i banken. Da gælden er et gennemsnit af primo og ultimo gæld 2010, tages der forbehold for at gælden i løbet af året kan være højere, samt at gælden i 2011 og frem kan være højere end den var i 2010.

Scenarie 3

Formålet med analysen er, at undersøge det økonomiske potentiale for dem med lav driftsmæssig indtjening. I scenarie 3 ses der udelukkende på producenterne i gruppe 1 og 3. Disse to grupper er begge kendetegnet ved at have en lav indtjening af primær drift pr. årssø hhv. slagtesvin. I scenarie 3 bygges der videre på resultaterne fra scenarie 1, men nu øges producenternes overskudsgrad, så overskudsgraden i gennemsnit bliver 20 for hver gruppe. En overskudsgrad på 20 er sammenlignelig med, hvad deres kolleger i gruppe 2 og 4 præsterer under et normalt bytteforhold. Overskudsgraden forbedres ved at øge resultat af primær drift pr. årssø hhv. slagtesvin med lige meget for hver bedrift, således at der tages højde for at bedrifterne i udgangspunktet ikke opnår lige stor overskudsgrad, og at denne forskel bibeholdes.

Resultater og diskussion

Sohold 30 kg

I tabel 1 er vist udvalgte økonomiske tal for smågriseproducenter, af tabellen fremgår gennemsnittet og fire grupper opdelt efter gennemsnitlig gæld og resultat af primær drift pr. årssø. Det bemærkes at den enkelte producent kun er repræsenteret i én af de fire grupper, dog med fem regnskaber, et for hvert år.

Det ses, at for alle fire grupper er produktionen steget, da antal årssøer, og ha er steget fra 2006 til 2010. Gruppe 1 og 2 har været mest ekspansive, mens gruppe 4 næsten ikke har ekspanderet. Ses der på gældsudviklingen, har gruppe 1 og 2 øget deres gæld med ca. 10 mio. kr. i gennemsnit, mens gruppe 3 og 4 kun har øget gælden med hhv. ca. 3 og 2 mio. kr. Det er bemærkelsesværdigt at producenter i gruppe 1, der i forvejen har været stærkt forgældede målt i kr. pr. årssø, og samtidig haft dårlige resultater på primær drift, har kunnet øge gælden så markant i perioden. Sættes gældsudviklingen i forhold til antal årssøer, er gælden øget for gruppe 1, 2, 3 og 4 med hhv. 18.000, 10.000, 7.000 og 5.000 kr.

Gruppe 4, dem med lav gæld og god primær drift, har det bedste økonomiske resultat på bundlinjen, og de næstbedste resultater målt på dækningsgrad, overskudsgrad, DB pr. årssø og resultat af primær drift. I modsætning til de andre tre grupper, har denne gruppe næsten ikke udvidet produktionen i perioden og har også den forholdsvis mindste produktion. Det må formodes, at denne gruppe har trimmet og optimeret den produktion man har, og derved holdt gælden lav. Da produktionsresultaterne har været gode og kapitalomkostningerne små, har dette givet det bedste driftsresultat på -388 kr. pr. årssø.

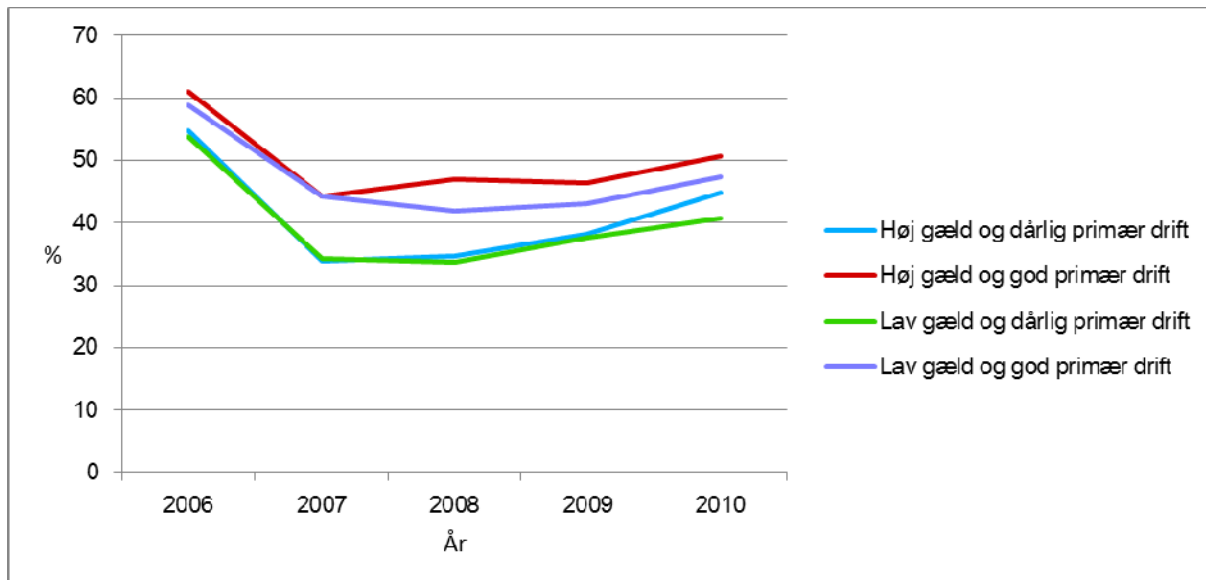
De økonomiske resultater til og med resultat af primær drift pr. årssø, har ikke overraskende været bedst for gruppe 2, dvs. dem med høj gæld og god primær drift. De har bedst dækningsgrad, overskudsgrad og formår at tjene mest i DB og resultat af primær drift. De er desuden de klart største målt på antal årssøer og ha. Kobles dette sammen med udviklingen i antal årssøer og størrelsen af den samlede gæld, må det antages at denne gruppe også har det nyeste produktionsapparat, og kan gøre bedst brug af stordriftsfordele i svineproduktionen. Pga. forholdsvis høje kapitalomkostninger er driftsresultatet på -955 kr. pr. årssø.

Gruppe 3, med lav gæld og dårlig primær drift, ligner gruppe 4 mht. størrelse og gæld, men denne gruppe har langt de dårligste produktionsøkonomiske nøgletal, en dækningsgrad på 40 og en overskudsgrad på 0. De har desuden det dårligste resultat af primær drift, ikke meget over nul. Kapitalomkostningerne er ikke specielt høje, men da denne gruppe har svært ved at tjene penge på svineproduktionen, trækker renteudgifterne alligevel driftsresultatet ned på -1.682 kr. pr. årssø.

Gruppe 1, med høj gæld og dårlig primær drift, har det klart dårligste driftsresultat af alle. De produktionsøkonomiske nøgletal, dækningsgrad og overskudsgrad er de næstdårligste af alle. Resultatet af primær drift har kun akkurat været positivt med 200 kr. pr. årssø. Det bemærkes at gruppe 1 har øget deres gæld pr. årssø fra knap 42.000 kr. primo 2006 til en gældsbyrde på knap 60.000 kr. pr. årssø ved udgangen af 2010. Da høje kapitalomkostninger kommer oveni et primært resultat på 214 kr., resulterer dette i et driftsresultat på -2.581 kr. pr. årssø.

I figur 1 er udviklingen i dækningsgrad over de fem år vist for de fire grupper. Figuren viser god konsistens over årene. De to grupper med dårlig primær drift følges næsten identisk ad, mens de to

grupper med god primær drift også følges ad. Det er desuden som om, at spændet bliver udvidet i de dårligste år 2007-2009, mens det er snævrere i de bedste år 2006 og 2010. Tendenserne for de enkelte år fremgår desuden tydeligt, f.eks. at 2006 var det bedste år for alle, mens 2010 var det næstbedste.

Figur 1. Dækningsgrad sohold 2006-2010

Tabel 1. Sohold 30 kg 2006-2010 - Opdelt i fire grupper efter gæld og resultat af primær drift pr. årssø

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Antal regnskaber	430	125	90	90	125
Årssøer gns.	454	477	540	425	389
Årssøer 2006	435	453	491	418	389
Årssøer 2010	469	495	578	426	394
Ha gns.	137	141	184	114	114
Ha 2006	132	136	177	112	112
Ha 2010	139	148	182	119	113
Årssøer pr. ha	3,5	3,5	3,1	3,9	3,7
Gæld pr. årssø gns., kr.	42.618	53.093	53.341	33.685	30.853
Gæld pr. årssø primo 2006, kr.	36.078	41.752	44.597	30.650	28.179
Gæld pr. årssø ultimo 2010, kr.	46.288	59.576	54.815	37.573	33.134
Gæld i alt gns., kr.	19.797.958	24.537.934	29.271.159	14.517.713	12.039.053
Gæld i alt primo 2006, kr.	15.935.720	18.480.527	22.233.370	13.008.818	10.963.977
Gæld i alt ultimo 2010, kr.	22.321.740	28.783.384	32.201.813	16.187.362	13.163.196
Dækningsgrad, %	44,51	41,30	49,86	40,08	47,07
Overskudsgrad, %	6,62	1,19	13,71	0,04	11,66
Soliditet inkl. hensættelser, %	34	23	28	37	48
DB pr. årssø, kr.	5.169	4.624	6.244	4.232	5.615
EU-støtte pr. årssø, kr.	690	690	804	609	666
Kont. kapacitetsomk. pr. årssø, kr.	-3.674	-3.730	-3.858	-3.558	-3.567
Afskrivninger pr. årssø, kr.	-1.316	-1.369	-1.408	-1.178	-1.295
Resultat af primær drift pr. årssø, kr.	870	214	1.781	106	1.418
Kapitalomk. pr. årssø, kr.	-2.285	-2.795	-2.736	-1.787	-1.807
Driftsresultat pr. årssø, kr.	-1.415	-2.581	-955	-1.682	-388
Bruttoudbytte ekskl. IO korn, kr.	5.125.174	5.306.940	6.513.851	4.350.371	4.501.417
Stykomk. ekskl. IO korn, kr.	-2.766.324	-3.077.852	-3.178.227	-2.539.708	-2.321.387
Dækningsbidrag, kr.	2.358.850	2.229.088	3.335.624	1.810.663	2.180.030
EU-støtte, kr.	302.253	311.707	408.853	249.087	254.328
Kont. kapacitetsomk., kr.	-1.656.953	-1.779.357	-2.048.472	-1.488.918	-1.373.641
Afskrivninger, kr.	-593.304	-652.799	-747.989	-486.720	-499.177
Resultat af primær drift, kr.	410.846	108.638	948.017	84.112	561.539
Kapitalomk., kr.	-1.064.648	-1.341.881	-1.478.642	-761.650	-707.499
Driftsresultat, kr.	-653.802	-1.233.242	-530.625	-677.538	-145.960

I figur 2 er udviklingen i overskudsgraden vist. Igen er der tydelig sammenhæng mellem grupperne med god hhv. dårlig drift, da de følges pænt ad. Det bemærkes, at de to grupper med god primær drift har op til ca. 15 procentpoint bedre overskudsgrad, og i modsætning til de øvrige grupper, ikke er nede at have negative nøgletal.

Figur 2. Overskudsgrad sohold 2006-2010

I tabel 2 er de økonomiske resultater vist for sohold 2010. Det bemærkes, at driftsresultatet er positivt for gruppe 2, men ikke for gruppe 3. Så dem med gode produktionsresultater og høj gæld, har klaret sig markant bedre end dem med dårlige produktionsresultater og lav gæld. Dvs. indtjeningsevnen på den primære drift er vigtigere end gældsniveauet. Gruppe 4 har et mere beskedent resultat af primær drift end gruppe 2, men har en anelse bedre driftsresultat, hvilket skyldes den meget lavere gæld. Gruppe 1, der har udfordringer med både indtjeningsevnen og gældsniveauet, har et positivt resultat af primær drift, men efter kapitalomkostninger er resultatet -1.821 kr. pr. årsso. Så denne gruppe er inde i en negativ spiral, hvor dårlig indtjeningsevne skaber øget gæld, og øget gæld skaber endnu dårligere bundlinje.

Nulpunktsomkostningen pr. kg produceret svinekød, primært 30 kg, men også 7 kg og slagtesvin, er desuden beregnet og viser op til 2,22 kr. i forskel mellem den bedste og den dårligste gruppe.

Nulpunktsrenten viser, at gruppe 1 og 3 skulle have haft en rente på hhv. 0,9 og 0,3 % for at have ligevægt, til sammenligning kan gruppe 2 og 4 have klaret en gennemsnitlig renteomkostning på lige knap 4 %.

Tabel 2. Sohold 30 kg 2010 - Opdelt i fire grupper efter gæld og resultat af primær drift pr. årsso*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Antal producenter	86	25	18	18	25
Årssøer	469	495	578	426	394
Ha	139	148	182	119	113
Årssøer pr. ha	3,5	3,4	3,2	3,8	3,8
Gæld pr. årsso, kr.	46.107	58.955	55.493	36.931	33.106
Gæld i alt, kr.	22.237.384	28.435.255	32.576.832	15.927.731	13.138.059
Dækningsgrad, %	45,92	44,75	50,72	40,80	47,30
Overskudsgrad, %	10,06	6,54	17,75	3,24	12,96
Soliditet inkl. hensættelser, %	31	16	28	35	46
DB pr. årsso, kr.	5.907	5.572	7.125	4.781	6.176
EU-støtte pr. årsso, kr.	676	696	749	621	645
Kont. kapacitetsomk. pr. årsso, kr.	-3.912	-4.004	-3.985	-3.801	-3.849
Afskrivninger pr. årsso, kr.	-1.306	-1.390	-1.381	-1.171	-1.264
Resultat af primær drift pr. årsso, kr.	1.366	874	2.508	430	1.708
Kapitalomk. pr. årsso, kr.	-2.086	-2.695	-2.404	-1.723	-1.509
Driftsresultat pr. årsso, kr.	-720	-1.821	103	-1.292	200
Bruttoudbytte ekskl. IO korn, kr.	5.566.967	5.828.662	7.338.957	4.593.729	4.730.171
Stykomk. ekskl. IO korn, kr.	-2.767.156	-3.012.084	-3.271.916	-2.556.813	-2.310.248
Dækningsbidrag, kr.	2.799.811	2.816.578	4.067.042	2.036.916	2.419.923
EU-støtte, kr.	300.876	321.253	397.388	251.325	246.687
Kont. kapacitetsomk., kr.	-1.796.442	-1.964.352	-2.205.146	-1.586.972	-1.485.084
Afskrivninger, kr.	-616.311	-693.411	-811.573	-484.576	-493.473
Resultat af primær drift, kr.	687.934	480.068	1.447.710	216.693	688.054
Kapitalomk., kr.	-1.004.279	-1.355.127	-1.385.042	-726.380	-579.370
Driftsresultat, kr.	-316.345	-875.059	62.668	-509.687	108.684
Nulpunktsomk. pr. kg, kr.	11,45	12,65	10,50	12,15	10,43
Nulpunktsrente, %	2,31	0,90	3,98	0,29	3,97

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. årsso mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 1 og 3, samt 2 og 4

Tages effekten fra realiserede tab og gevinster fra finansaktiver ud af driftsresultatet, bliver driftsresultatet forbedret med 192.000 kr. i gennemsnit. Det vurderes at være en realistisk forudsætning, at der ikke tabes eller tjenes penge på finansaktiver i de scenarier der stilles op med udgangspunkt i 2010 tallene. Betydningen af tab på finansaktiver er flere gange større for bedrifter med høj gæld, hvilket hænger naturligt sammen med at det også er de bedrifter der har de største renteswaps. Det er interessant at nulpunktsomkostningen falder med op til 70 øre pr. kg, for gruppe 2's vedkommende. Havde der ikke været tab på finansaktiver og antages det at renteomkostningerne kunne være holdt uændrede, ville gruppe 2 have haft et driftsresultat på 455.000 kr. i stedet for 63.000

kr., en forbedring på 679 kr. pr. årssø. Gruppe 1 opnår 628 kr. mere pr. årssø uden tab på finansaktiver. Derimod sker der næsten intet med nulpunktsomkostningen for gruppe 3 og 4.

Tabel 3. Sohold 30 kg 2010 - Driftsresultat uden gevinst / tab på finansaktiver*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Gevinst / tab finansaktiver, kr.	-192.374	-310.650	-392.671	-57.348	-27.102
Driftsresultat ekskl. finansaktiver, kr.	-123.971	-564.408	455.340	-452.339	135.786
Nulpunktsomk. kr. pr. kg ekskl. finansaktiver	11,08	12,07	9,80	12,03	10,34

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. årssø mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 1 og 3, samt 2 og 4.

Scenarie 1 er vist i nedenstående tabel, hvor tallene er baseret på 2010 regnskaberne, her er bruttoudbytte svin hos smågriseproducenterne øget med 15,5 %, således at bruttoudbyttet er øget i samme omfang som det er for slagtesvineproducenterne, ligeledes er foderpriserne blevet øget, dog kun med 13 %. Dette svarer til en forbedring i bytteforholdet i samme størrelsesorden som for slagtesvineproducenterne.

Det fremgår, at resultaterne er blevet forbedret med i gennemsnit 413.000 kr., hvilket dog ikke alene er nok til at løfte gruppe 1 og 3 til et positivt driftsresultat, da disse producenter stadig skal finde knap 300 kr. pr. årssø i omkostningsbesparelse og / eller øget indtjening. Gruppe 2 og 4 har opnået pæne driftsresultater. Gruppe 2 er med deres størrelse og bedre produktionsresultater særligt begunstiget af en forbedring i bytteforhold, de tjener 583.000 kr. mere, eller 1.008 kr. pr. årssø, og opnår et driftsresultat i gennemsnit på mere end 1 mio. kr. Gruppe 4 opnår et driftsresultat på 478.000 kr., en forbedring på 870 kr. pr. årssø. Gruppe 4 har mere jord pr. årssø, så det forklarer noget af forskellen i forhold til gruppe 3.

De økonomiske nøgletal dækningsgrad, overskudsgrad, nulpunktsomkostning pr. kg samt nulpunktsrenten er desuden blevet beregnet. Her er der for alle grupper tale om pæne forbedringer, men da de gode får flyttet deres bytteforhold procentvis ligeså meget som de dårlige, er de stadig langt foran. Det bemærkes i øvrigt at nulpunktsomkostningen pr. kg svinekød er steget i forhold til tabel 3. Dette skyldes stigningen i foderomkostninger og en stigning i omkostninger til anskaffelse af avlsdyr (konsekvens af at svinepriserne er steget).

Tabel 4. Sohold 30 kg - Scenarie 1, hvor bruttoudbytte svin +15,5 % og foderomkostninger +13 % uden gevinst / tab finansaktiver*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Ændring bruttoudbytte svin, kr.	732.861	764.068	970.618	621.579	610.592
Ændring foderomkostninger, kr.	320.329	343.866	387.449	293.367	267.879
Driftsresultat, kr.	288.560	-144.207	1.038.509	-124.126	478.499
Dækningsgrad, %	46,96	45,74	51,66	42,14	48,25
Overskudsgrad, %	16,11	12,51	24,15	9,32	18,80
Nulpunktsomkostning kr. pr. kg	11,80	12,83	10,43	12,79	11,04
Nulpunktsrente, %	4,39	2,32	5,89	2,44	6,78

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. årsso mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 1 og 3, samt 2 og 4.

I tabel 5 er der regnet med en rentestigning på 2 procentpoint, hvilket slår igennem med ca. 445.000 kr. i gennemsnit i forhold til scenarie 1 i tabel 4. Nulpunktsomkostningen pr. kg er øget til 12,81 kr. i gennemsnit. Gruppe 1's nye nulpunktsomkostning er på hele 14,15 kr. pr. kg, denne gruppe bliver hurtigt hårdt ramt af stigende renteomkostninger. Da en 2 procentpoints stigning i renterne er ret realistisk, er denne gruppe særligt udsatte. Gruppe 3 ser også sårbare ud, men har dog en nulpunktsomkostning der er 50 øre lavere end gruppe 1. Omvendt kan gruppe 4 glæde sig over deres forholdsvist lave gælds niveau. Efterhånden som renten stiger bliver forskellen mellem gruppe 2 og 4's driftsresultater væsentligt mindre.

Tabel 5. Sohold 30 kg - Scenarie 2, ligesom scenarie 1, men med renteomkostninger +2 procentpoint*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Ændring finansomkostninger, kr.	444.748	568.705	651.537	318.555	262.761
Driftsresultat, kr.	-156.187	-712.912	386.972	-442.681	215.738
Nulpunktsomkostning kr. pr. kg	12,81	14,15	11,56	13,64	11,77

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. årsso mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 1 og 3, samt 2 og 4.

I tabel 6 er der vist et relativt realistisk scenarie, hvor gruppe 1 og 3 øger deres overskudsgrad til 20, hvilket er sammenligneligt med det deres kolleger i gruppe 2 og 4 opnår under et normalt bytteforhold. Overskudsgraden kan øges ved at forbedre resultat af primær drift. Således kan producenterne i gruppe 1 og 3 opnå bedre overskudsgrad ved forbedring af bruttoudbyttet, samt mindskelse af stykomkostninger og kapacitetsomkostninger. Det er særdeles positivt, at gruppe 1 og 3 i gennemsnit forbedrer deres bundlinje med omkring 500.000 kr., såfremt de evner at øger deres overskudsgrad til nogenlunde det samme som deres kolleger. Om det er muligt er så en anden sag, her spiller produktionsapparatet og driftslederevner en vigtig rolle.

Tabel 6. Sohold 30 kg - Scenarie 3, ligesom scenarie 1, men hvor gruppe 1 og 3 øger deres overskudsgrad til 20

	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift
Ændring resultat af primær drift, kr.	463.836	548.214
Driftsresultat, kr.	319.630	424.088
Ændring kr. pr. årso	936	1.287

For sohold, forbedres bytteforholdet og renteomkostningen stiger med 1 procentpoint, så vil konklusionen for sohold være at 27 % har et driftsresultat på -1.000 kr. på årso eller derunder, og vil have problemer med at overleve på sigt, såfremt der ikke sker forbedringer i driften.

I tabel 7 er det vist hvor mange smågriseproducenter der ikke kan opnå et positivt driftsresultat efter ejer aflønning ved scenarie 1-3, samt deres gennemsnitlige gæld.

Tabel 7. Sohold 30 kg - Driftsresultat og gennemsnitsgæld

	Andel med negativt driftsresultat	Gennemsnitsgæld, kr. pr. årso for dem med negativt driftsresultat	Gennemsnitsgæld kr. pr. årso for dem med positivt driftsresultat
Scenarie 1	35 %	53.556	42.116
Scenarie 2	53 %	51.702	39.672
Scenarie 3	22 %	55.729	43.378

Slagtesvin

I tabel 8 er vist udvalgte økonomiske tal for slagtesvineproducenter.

Bedrifterne har i gennemsnit øget produktionen med 800 slagtesvin i perioden 2006-2010. Alle fire grupper har øget produktionen, gruppe 2 og 4, dem med god primær drift, har øget produktionen mest. Ses der på antal hektar er det øget i gennemsnit, men det er kun gruppe 2 og 3 der har øget deres areal, mens de øvrige har mindsket deres areal en smule. Det bemærkes, at gruppe 2 har øget deres areal med hele 28 hektar, mens de også har øget antal producerede slagtesvin med 1.122 stk. Ses der på gældsudviklingen, har gruppe 2 øget deres gæld med ca. 8,6 mio. kr. i gennemsnit, gruppe 1 med 6,8 mio. kr., mens gruppe 3 og 4 kun har øget gælden med hhv. ca. 3,5 og 1,7 mio. kr. Sættes gældsudviklingen i forhold til antal slagtesvin, er gælden øget for gruppe 1, 2, 3 og 4 med hhv. 918, 774, 267 og 33 kr.

Gruppe 4, dem med lav gæld og god primær drift, har det bedste økonomiske resultat på bundlinjen og har som den eneste gruppe et positivt driftsresultat efter ejer aflønning. De har desuden haft den næstbedste dækningsgrad og den bedste overskudsgrad, næstbedste DB pr. slagtesvin og delt førsteplads på resultat af primær drift pr. slagtesvin. I modsætning til de andre tre grupper, har denne gruppe stort set en uændret gæld igennem perioden, og deres produktion er større end gennemsnittet. Denne gruppe må i høj grad have ekspanderet med større andel af egenkapital, og

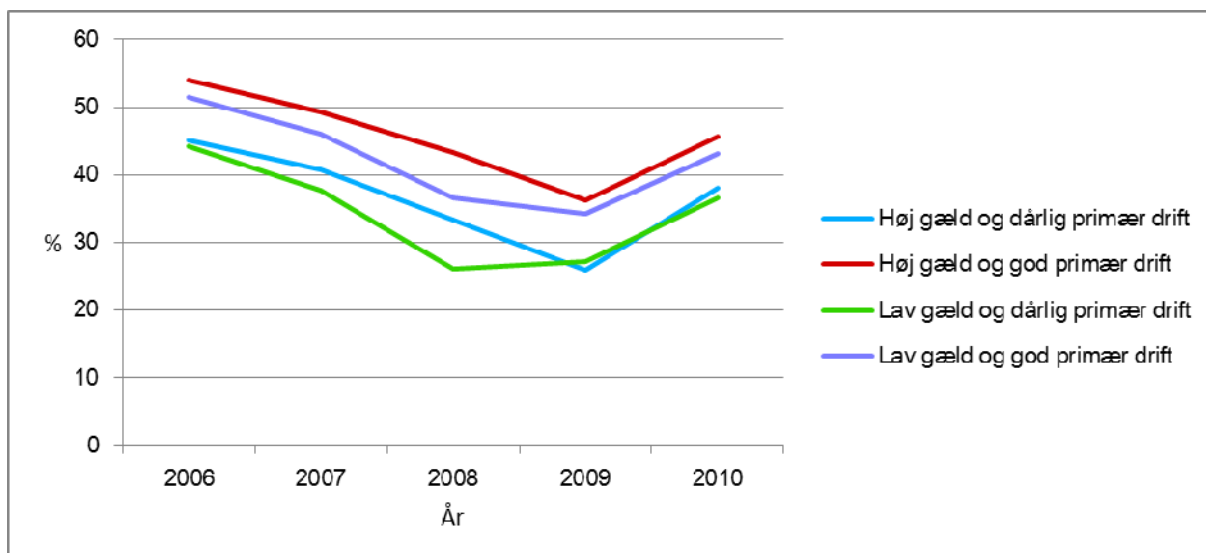
deres soliditet er på 56 %. Da produktionsresultaterne har været gode og kapitalomkostningerne under gennemsnittet, har dette givet det bedste driftsresultat på 1 kr. pr. slagtesvin.

De økonomiske resultater til og med resultat af primær drift pr. slagtesvin, har givet en delt førsteplads til gruppe 2, dvs. dem med høj gæld og god primær drift. De har bedst dækningsgrad, næstbedst overskudsgrad og formår at tjene mest i DB og resultat af primær drift. De er desuden de største målt på antal slagtesvin og ha. En kraftig forøgelse af jordarealet samtidig med en stor stigning i antal producerede slagtesvin, giver god mulighed for at produktionsapparatet er up-to-date og udnyttelse af stordriftsfordele. Med mange ha pr. slagtesvin er de desuden mindre udsatte end gennemsnittet overfor foderprisstigninger. De har til gengæld en højere kapitalbinding i jord, og en gæld på 2.900 kr. pr. slagtesvin ultimo 2010, hvilket er forholdsvis højt. Pga. relativt høje kapitalomkostninger er driftsresultatet på -35 kr. pr. slagtesvin.

Gruppe 3, med lav gæld og dårlig primær drift, har den dårligste dækningsgrad og den næstdårligste overskudsgrad. Har desuden det dårligste DB, og et resultat af primær drift på 9 kr. er ikke meget over nul. Kapitalomkostningerne er til gengæld de laveste af alle, hvilket hænger sammen med at de har mange slagtesvin pr. ha, og dermed mindre gæld påhæftet hvert slagtesvin. Til gengæld har gruppen været de mest udsatte for foderprisstigninger, dvs. de mangler indtjening fra marken i forhold til deres kolleger. Da denne gruppe har svært ved at tjene penge på landbrug, trækker renteudgifterne driftsresultatet ned på -67 kr. pr. slagtesvin.

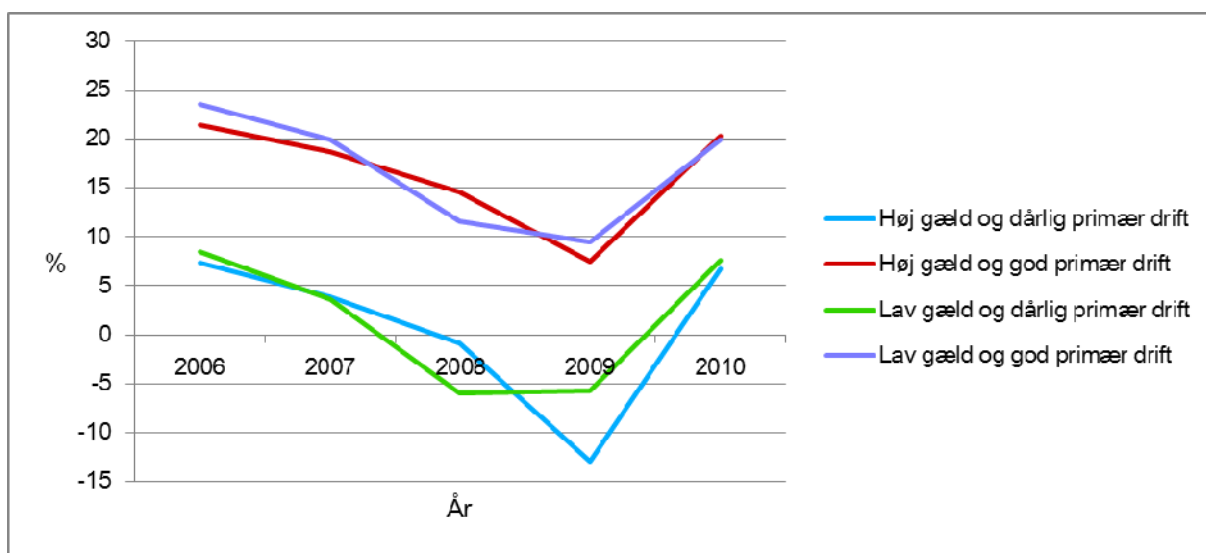
Gruppe 1, med høj gæld og dårlig primær drift, har det klart dårligste driftsresultat af alle. De produktionsøkonomiske nøgletal, dækningsgrad er næstdårligst og overskudsgrad er dårligst af alle. Resultatet af primær drift har kun akkurat været positivt med 7 kr. pr. slagtesvin. Det bemærkes, at gruppe 1 har øget deres gæld pr. slagtesvin med 918 kr., således at de ved udgangen af 2010 skyldte mere end 3.100 kr. pr. slagtesvin. Det bemærkes desuden, at selvom gælden er steget mest pr. slagtesvin, har denne gruppe været mindst ekspansive både mht. flere slagtesvin og mere jord. Producenterne i gruppe 1 har, pga. det dårlige resultat af primær drift, været nødt til at låne til dækning af deres kapitalomkostninger og ejer aflønning. Et lavt resultat af primær drift sammen med høje kapitalomkostninger giver et driftsresultat på -129 kr. pr. slagtesvin.

I figur 3 er udviklingen i dækningsgrad over de fem år vist for de fire grupper. Figuren viser god konsistens over årene. De to grupper med god drift ligger over de to grupper med dårlig drift. I modsætning til sohold, følges linjerne ikke ad to og to. 2009 har generelt været det dårligste år, men for gruppe 3 var det 2008.

Figur 3. Dækningsgrad slagtesvin 2006-2010

I figur 4 er udviklingen i overskudsgraden vist. Her er der tydelig sammenhæng mellem grupperne med god hhv. dårlig drift, da de følges pænt ad. I overskudsgraden er kapacitetsomkostningerne medtaget og dette giver et tydeligt billede af forskellen mellem de gode og de dårlige. Målt på overskudsgrad var 2009 det klart dårligste år. Det bemærkes, at de to grupper med god primær drift har ca. 15 procentpoint bedre overskudsgrad, og har ikke på noget tidspunkt en overskudsgrad under 5.

Figur 4. Overskudsgrad slagtesvin 2006-2010

Tabel 8. Slagtesvin 2006-2010 opdelt i fire grupper efter gæld og resultat af primær drift pr. slagtesvin

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Antal regnskaber	520	105	155	155	105
Slagtesvin produceret gns.	7.283	6.401	8.152	6.564	7.943
Slagtesvin produceret 2006	6.853	6.325	7.490	6.212	7.386
Slagtesvin produceret 2010	7.653	6.738	8.612	6.870	8.310
Ha gns.	138	131	168	107	147
Ha 2006	133	132	152	103	148
Ha 2010	142	129	180	112	144
Slagtesvin pr. ha	56,6	51,1	51,6	64,9	57,3
Gæld pr. slagtesvin gns., kr.	2.045	2.744	2.572	1.479	1.403
Gæld pr. slagtesvin primo 2006, kr.	1.772	2.227	2.132	1.350	1.408
Gæld pr. slagtesvin ultimo 2010, kr.	2.273	3.145	2.906	1.617	1.433
Gæld i alt gns., kr.	14.858.423	16.683.120	20.719.396	10.059.829	11.465.455
Gæld i alt primo 2006, kr.	11.914.260	13.225.823	15.752.547	8.081.092	10.595.139
Gæld i alt ultimo 2010, kr.	17.228.894	20.036.323	24.352.309	11.534.768	12.311.561
Dækningsgrad, %	39,79	36,65	45,69	34,35	42,27
Overskudsgrad, %	8,96	0,80	16,47	1,59	16,88
Soliditet inkl. hensættelser, %	47	39	41	50	56
DB pr. slagtesvin, kr.	208	190	250	168	224
EU-støtte pr. slagtesvin, kr.	45	48	49	38	48
Kont. kapacitetsomk. pr. slagtesvin, kr.	-149	-172	-146	-148	-130
Afskrivninger pr. slagtesvin, kr.	-55	-59	-61	-50	-51
Resultat af primær drift pr. slagtesvin, kr.	50	7	91	9	91
Kapitalomk. pr. slagtesvin, kr.	-106	-136	-127	-76	-90
Driftsresultat pr. slagtesvin, kr.	-56	-129	-35	-67	1
Bruttoudbytte ekskl. IO korn, kr.	3.562.091	3.157.864	4.138.313	3.021.877	3.913.162
Stykomk. ekskl. IO korn, kr.	-2.080.443	-1.951.265	-2.195.358	-1.974.217	-2.196.795
Dækningsbidrag, kr.	1.481.647	1.206.599	1.942.955	1.047.660	1.716.366
EU-støtte, kr.	306.914	287.618	378.140	231.927	331.764
Kont. kapacitetsomk., kr.	-994.294	-1.036.900	-1.117.190	-869.521	-954.459
Afskrivninger, kr.	-382.103	-354.746	-475.169	-303.638	-387.904
Resultat af primær drift, kr.	412.165	102.571	728.736	106.427	705.766
Kapitalomk., kr.	-781.367	-834.404	-1.053.795	-539.943	-682.562
Driftsresultat, kr.	-369.202	-731.833	-325.059	-433.516	23.204

I tabel 9 er de økonomiske resultater vist for slagtesvin 2010.

Driftsresultatet er positivt for både gruppe 2 og 4, men ikke for gruppe 1 og 3. Dem med lav gæld og gode produktionsresultater har klaret sig markant bedst med et overskud på ca. 327.000 kr. Bemærk at dem med gode produktionsresultater og høj gæld, har klaret sig markant bedre end dem med

dårlige produktionsresultater og lav gæld. Dvs. at også for slagtesvineproducenter er indtjeningsevnen på den primære drift vigtigere end gældsniveauet. Gruppe 4 har en anelse lavere resultat af primær drift end gruppe 2, men et noget bedre driftsresultat, hvilket skyldes den meget lavere gæld. Gruppe 1, der har det dårligt med både indtjeningsevnen og gældsniveauet, har et positivt resultat af primær drift, men efter kapitalomkostninger er resultatet -90 kr. pr. slagtesvin. Denne gruppe har så dårlige nøgletal og høj en gæld, at det er vanskeligt at opnå positive driftsresultater. De risikerer at havne i en negativ spiral, hvor gæld og negative driftsresultater bliver stadig større.

Nulpunktsomkostningen pr. kg solgt svinekød, er desuden beregnet og viser op til 1,74 kr. i forskel mellem den bedste og den dårligste gruppe.

Nulpunktsrenten viser, at gruppe 1 og 3 skulle have haft en rente på hhv. 1,35 og 1,52 % for at have ligevægt, til sammenligning kan gruppe 2 og 4 have klaret en gennemsnitlig renteomkostning på 3,99 og 8,57 %. Det bemærkes, at gruppe 4 kan klare temmelig høje renter, hvilket skyldes den lave gæld, og generelt kan slagtesvineproducenterne klare højere renter end smågriseproducenterne, da de er mindre gældsatte.

Tabel 9. Slagtesvin 2010 opdelt i fire grupper efter gæld og resultat af primær drift pr. slagtesvin*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Antal producenter	104	21	31	31	21
Slagtesvin produceret	7.653	6.738	8.612	6.870	8.310
Ha	142	129	180	112	144
Slagtesvin pr. ha	57,2	52,5	50,4	64,0	61,7
Gæld pr. slagtesvin, kr.	2.268	3.135	2.908	1.606	1.434
Gæld i alt, kr.	17.168.069	19.898.890	24.396.227	11.408.691	12.269.046
Dækningsgrad, %	40,88	38,08	45,68	36,52	43,04
Overskudsgrad, %	13,67	6,71	20,28	7,57	19,89
Soliditet inkl. hensættelser, %	46	35	41	51	56
DB pr. slagtesvin, kr.	252	233	296	210	267
EU-støtte pr. slagtesvin, kr.	44	45	49	38	44
Kont. kapacitetsomk. pr. slagtesvin, kr.	-154	-176	-153	-154	-133
Afskrivninger pr. slagtesvin, kr.	-55	-59	-60	-49	-54
Resultat af primær drift pr. slagtesvin, kr.	87	43	132	45	125
Kapitalomk. pr. slagtesvin, kr.	-101	-132	-123	-73	-78
Driftsresultat pr. slagtesvin, kr.	-14	-90	9	-28	48
Bruttoudbytte ekskl. IO korn, kr.	3.983.600	3.465.259	4.651.018	3.410.701	4.362.412
Stykomk. ekskl. IO korn, kr.	-2.114.874	-1.927.237	-2.201.366	-2.025.222	-2.307.176
Dækningsbidrag, kr.	1.868.726	1.538.021	2.449.652	1.385.479	2.055.237
EU-støtte, kr.	309.129	280.172	394.724	235.696	320.130
Kont. kapacitetsomk., kr.	-1.074.461	-1.100.831	-1.217.272	-939.350	-1.036.727
Afskrivninger, kr.	-400.731	-375.687	-490.923	-308.661	-428.548
Resultat af primær drift, kr.	702.662	341.676	1.136.181	373.165	910.091
Kapitalomk., kr.	-761.237	-794.037	-1.090.510	-530.203	-583.416
Driftsresultat, kr.	-58.575	-452.362	45.671	-157.038	326.675
Nulpunktsomk. pr. kg, kr.	10,06	10,92	9,88	10,26	9,18
Nulpunktsrente, %	4,83	1,35	3,99	1,52	8,57

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. slagtesvin mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 2 og 3, samt 2 og 4.

Tages effekten fra realiserede tab og gevinster fra finansaktiver ud af driftsresultatet, bliver driftsresultatet forbedret med 88.000 kr. i gennemsnit. Betydningen af tab på finansaktiver er mange gange større for bedrifter med høj gæld end bedrifter med lav gæld, hvilket hænger sammen med større brug af renteswaps ved større gæld. Læg iøvrigt mærke til at gruppe 4 rent faktisk har en lille positiv gevinst i gennemsnit på finansaktiver. Nulpunktsomkostningen falder med op til 32 øre, for gruppe 2's vedkommende. Havde der ikke været tab på finansaktiver, og antages det at rentekomkostningerne kunne være holdt uændrede, ville gruppe 2 have haft et driftsresultat på 263.000 kr. i stedet for 46.000 kr., en forbedring på 25 kr. pr. slagtesvin. Gruppe 1 opnår 15 kr. mere pr.

slagtesvin uden tab på finansaktiver. Derimod sker der næsten intet med nulpunktsomkostningen for gruppe 3 og 4.

Tabel 10. Slagtesvin 2010 - Driftsresultat uden gevinst / tab på finansaktiver*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Gevinst / tab finansaktiver, kr.	-88.031	-98.292	-217.665	-14.547	5.117
Driftsresultat ekskl. finansaktiver, kr.	29.457	-354.070	263.337	-142.490	321.558
Nulpunktsomk. kr. pr. kg ekskl. finansaktiver	9,92	10,74	9,56	10,21	9,21

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. slagtesvin mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 2 og 4.

Scenarie 1 er vist i nedenstående tabel, hvor tallene er baseret på 2010 regnskaberne, her er det gennemsnitlige bytteforhold steget til 7,15 med en gennemsnitlig afregningspris på 11,44 kr. pr. kg. Foderpriserne er desuden blevet øget til i gennemsnit at være 1,60 kr. pr. FEsv. Det fremgår at resultaterne er blevet forbedret markant med i gennemsnit 241.000 kr., hvilket er tilstrækkeligt til at løfte gruppe 3 til et positivt resultat, men ikke gruppe 1.

Gruppe 2 og 4 har opnået pæne driftsresultater på den rigtige side af en halv mio. kr. Gruppe 4 er med deres størrelse og gode produktionsresultater særligt begunstiget af en forbedring i bytteforhold, de tjener 295.000 kr. mere, eller 35 kr. pr. slagtesvin, og opnår et driftsresultat i gennemsnit på 616.000 kr. Gruppe 2 opnår et driftsresultat på 516.000 kr., en forbedring på 29 kr. pr. slagtesvin.

De økonomiske nøgletal dækningsgrad, overskudsgrad, nulpunktsomkostning pr. kg samt nulpunktsrenten er desuden blevet beregnet. Her er der for alle grupper tale om pæne forbedringer, men da både de gode og de dårlige får flyttet deres bytteforhold, er de gode stadig langt foran. Det bemærkes i øvrigt, at nulpunktsomkostningen pr. kg svinekød er steget i forhold til tabel 11. Dette skyldes stigningen i foderomkostninger og en stigning i omkostninger til anskaffelse af smågrise.

Tabel 11. Slagtesvin - Scenarie 1, hvor gns. bytteforhold stiger til 7,15 uden gevinst/tab finansaktiver*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Ændring bruttoudbytte svin, kr.	542.471	483.323	582.295	478.880	636.706
Ændring foderomkostninger, kr.	301.073	266.897	329.816	267.677	342.118
Driftsresultat, kr.	270.855	-137.645	515.816	68.713	616.146
Dækningsgrad, %	41,34	39,02	45,46	37,42	43,38
Overskudsgrad, %	19,26	12,71	25,66	12,90	25,77
Nulpunktsomkostning kr. pr. kg	11,07	11,87	10,73	11,36	10,34
Nulpunktsrente, %	6,92	2,54	5,09	3,64	11,37

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. slagtesvin mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 2 og 4.

I tabel 12 er der regnet med en rentestigning på 2 procentpoint, hvilket slår igennem med ca. 343.000 kr. i gennemsnit i forhold til scenarie 1 i tabel 12. Nulpunktomkostningen pr. kg er øget til 11,63 kr. i gennemsnit. Gruppe 1's nulpunktsomkostning er nu på 12,62 kr. pr. kg, og denne gruppe bliver hårdt ramt af stigende renteomkostninger. Da en 2 procentpoints stigning i renterne ikke er urealistisk, er denne gruppe udsatte. Gruppe 2 er også følsomme overfor større rentestigninger, men de har dog produktionsresultaterne til at klare en del. Gruppe 3 har manglende indtjening, men er dem der bliver ramt mindst hårdt af rentestigninger, så de har et stykke tid til at forbedre deres produktionsøkonomi i. Gruppe 4 er mindst sårbare overfor normale rentestigninger.

Tabel 12. Slagtesvin - Scenarie 2, ligesom scenarie 1, men med renteomkostninger +2 procentpoint*

	Gennemsnit	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	2 - Høj gæld og god primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift	4 - Lav gæld og god primær drift
Ændring finansomkostninger, kr.	343.361	397.978	487.925	228.174	245.381
Driftsresultat, kr.	-72.506	-535.623	27.891	-159.461	370.765
Nulpunktsomkostning kr. pr. kg	11,63	12,62	11,47	11,76	10,69

* Der er signifikant forskel i driftsresultat pr. slagtesvin mellem alle grupper, undtagen mellem gruppe 2 og 3.

I tabel 13 er der vist et scenarie, hvor gruppe 1 og 3 øger deres overskudsgrad til 20, hvilket er relativt realistisk i forhold til deres kolleger i gruppe 2 og 4 under et normalt bytteforhold. Overskudsgraden kan øges ved at forbedre resultat af primær drift. Således kan producenterne i gruppe 1 og 3 opnå bedre overskudsgrad ved forbedring af bruttoudbyttet, samt mindskelse af stykomkostninger og kapacitetsomkostninger. Såvel gruppe 1 som 3 kan opnå positive driftsresultater via en gennemsnitlig forbedring i driftsresultatet på små 300.000 kr. Om det er muligt at gøre i praksis er så en anden sag, her spiller produktionsapparatets beskaffenhed og driftslederevner en vigtig rolle.

Tabel 13. Slagtesvin - Scenarie 3, ligesom scenarie 1, men hvor gruppe 1 og 3 øger deres overskudsgrad til 20

	1 - Høj gæld og dårlig primær drift	3 - Lav gæld og dårlig primær drift
Ændring resultat af primær drift, kr.	293.618	280.259
Driftsresultat, kr.	155.973	348.972
Ændring kr. pr. produceret slagtesvin	43,57	40,80

For slagtesvin, tages der udgangspunkt i et forbedret bytteforhold og en stigning i renteomkostningerne på 1 procentpoint, så vil konklusionen for slagtesvin være at 22 % har et driftsresultat på -50 kr. pr. slagtesvin eller derunder, og vil have problemer med at overleve på sigt, hvis deres resultater ikke ændres.

I tabel 14 er det vist, hvor mange slagtesvineproducenter der ikke kan opnå et positivt driftsresultat efter ejer aflønning ved scenarie 1-3, samt deres gennemsnitlige gæld.

Tabel 14. Slagtesvin - Driftsresultat og gennemsnitsgæld

	Andel med negativt driftsresultat	Gennemsnitsgæld, kr. pr. slagtesvin for dem med negativt driftsresultat	Gennemsnitsgæld kr. pr. slagtesvin for dem med positivt driftsresultat
Scenarie 1	29 %	2.713	2.088
Scenarie 2	53 %	2.600	1.896
Scenarie 3	21 %	2.861	2.109

Diskussion

Den enorme forskel der er på indtjeningsevnen mellem bedrifterne medfører, at der ikke kan siges noget generelt om, hvad et fornuftigt kapitalgrundlag er. Der er bedrifter der har investeret meget og øget deres indtjening tilsvarende og kan dermed servicere deres gæld. Tilsvarende er der bedrifter der har investeret uden at indtjeningen tilsvarende er øget. Dertil kommer, at de har måttet låne bare for at få driften til at hænge sammen. En del af disse bedrifter sidder nu i en situation, hvor der ikke er udsigt til at de vil kunne servicere deres gæld, selv om de måtte komme op på samme indtjeningsgrad af den primære drift som den bedste halvdel af producenterne. Dertil kommer at de nu er ekstremt rentefølsomme og vil alt andet lige få en accelererende gæld, hvis renten stiger. Måles den samlede gæld pr. svin, er der bedre mulighed for at honorere en større gæld, jo mere jord der ejes pr. svin, da indtjeningen fra marken er større.

Det kan diskuteres om et driftsresultat på 0 kr., efter ejer aflønning på 300.000 kr., er nok til at bedriften kan klare sig i længden. Der er ved 0 kr. i driftsresultat kun lige akkurat råd til at foretage vedligeholdelses investeringer svarende til afskrivningerne. For at sikre bedriftens fremtid, skal der også være råd til at udvikle bedriften med investeringer i nye bygninger, flere stipladser, bedre inventar, flere hektar jord, samt investeringer for at overholde fremtidige miljøkrav og / eller dyrevelfærdskrav (f.eks. 2013-kravet om løsgående drægtige søer). Det kræver at ambitionerne for driftens indtjening ligger noget over et driftsresultat på 0 kr. efter ejer aflønning på 300.000 kr.

Dertil kommer forrentning af den investerede kapital og risikoen ved at være svineproducent. Landbrug i Danmark er generelt kendetegnet ved at være meget kapitalintensiv, det kræver millioninvesteringer for blot at skabe én arbejdsplads. Ydermere kommer stor risiko for dårlige år rent indtjeningsmæssigt, med millionunderskud og risikoen for at værdien af jord, bygninger og dyr falder i handelsværdi.

Hertil kan tilføjes, at jo højere gæld og dårligere indtjening man har, desto mere prissgivet er man overfor, at banken siger "nej". I øvrigt er det realistisk, at bankerne strammer renteskruen mest overfor landbrug med dårlig økonomi.

Der er ingen tvivl om, at svineproducenternes gældsbyrde er relevant i forhold til indtjening. Forholdet mellem gældens størrelse og indtjeningen er imidlertid ikke det eneste forhold der er vigtigt, der skal også være fokus på gældens størrelse i forhold til aktiverne og egenkapitalens størrelse, hvilket ikke er medtaget direkte i denne analyse, men indirekte da soliditeten er vist. Det er hævet over enhver tvivl, at med højere soliditet i form af større egenkapital i forhold til gæld, så kan man klare større udsving i indtjeningen og i aktiverne værdi, da man har mere "luft" i kraft af egenkapital, desuden har man også bedre plads til at lade gælden stige i en periode.

Konklusion

Producenter med lav gæld og god indtjening fra driften står solidt rustet. De kan uden de store problemer klare en stigning i renteomkostningerne på 2 procentpoint. Disse producenter viser generelt positive driftsresultater.

Smågrise- og slagtesvineproducenter med høj gæld og lav indtjening fra driften, er inde i en negativ spiral, hvor dårlig indtjeningsevne skaber øget gæld, og øget gæld skaber endnu dårligere bundlinje. Kombinationen med høj gæld og lav indtjening giver generelt negative driftsresultater.

Smågrise- og slagtesvineproducenterne med høj gæld og god indtjening fra driften giver generelt positive driftsresultater når bytteforholdet er normalt, men med det nuværende lave renteniveau. Smågrise- og slagtesvineproducenter med lav gæld og lav indtjening fra driften har fremtidige udfordringer, da de generelt får negative driftsresultater.

Forbedres overskudsgraden til 20 for producenter med lav indtjening fra driften, hvilket er realistisk under et normalt bytteforhold, giver det et positivt driftsresultat inden for både smågrise og slagtesvin. Produktionsapparatet og driftslederevner spiller en vigtig rolle for om det er muligt i praksis at forbedre overskudsgraden til 20.

Faktaboks

God indtjening kræver:

1. God ledelse af medarbejdere
2. Produktivitet hos søer og slagtesvin der mindst er på niveau med landsgennemsnittet
3. Markudbytter der mindst er på niveau med landsgennemsnittet for samme jordbonitet
4. Omkostninger til foder, medicin m.v. der maks. er på landsgennemsnitsniveau
5. Omkostninger til såsæd, gødning og sprøjtemidler der maks. er på landsgennemsnitsniveau
6. Afskrivninger, vedligehold og energiomkostninger der maks. er på landsgennemsnitsniveau

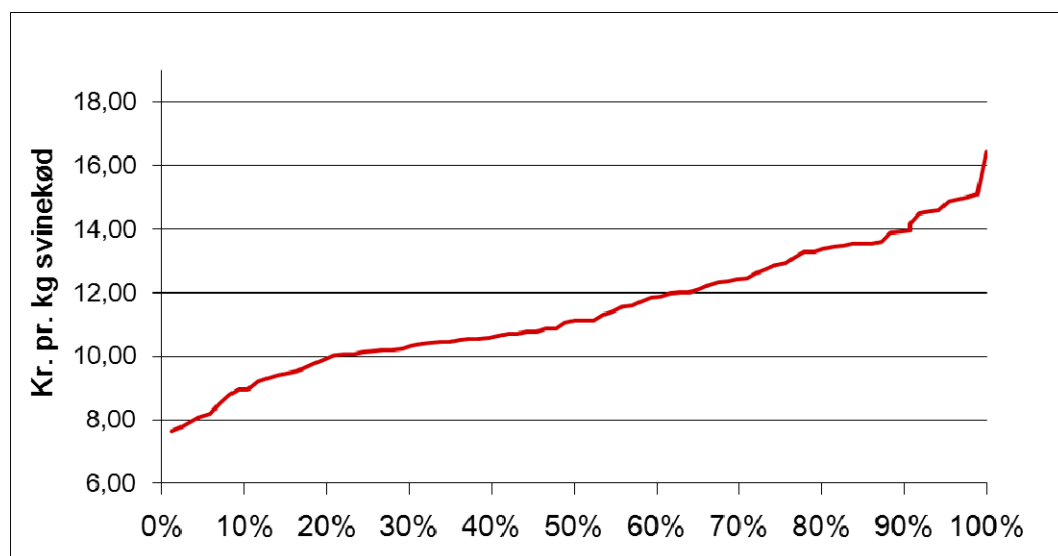
Der er flere smågriseproducenter end slagtesvineproducenter, der har en udfordring med høj gæld, og generelt kan slagtesvineproducenterne klare en højere rente end smågriseproducenterne.

Generelt har lav indtjening af den primære drift større betydning for bedriftens fremtidsmuligheder end gældens størrelse. Det er således afgørende, at der er rentabilitet i de investeringer, der foretages. Bedrifter med høj gæld og god indtjening er dog mere rentefølsomme end bedrifter med lav gæld og god indtjening.

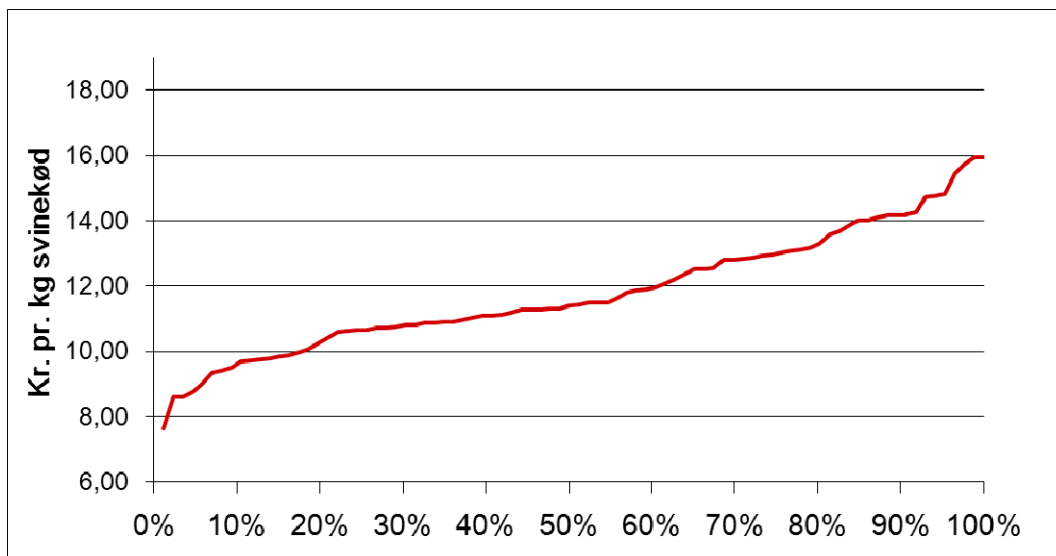
Referencer

- [1] Zobbe, H. (2012): På spidsen - Konkurrenceevne og rammevilkår. Landbrugsavisen 13. januar 2012
- [2] Lind, K.M.H. & Zobbe, H. (2012), *Dansk landbrug og fødevarerindustri konkurrenceevne og rammevilkår: - sammendrag og konklusioner*. FOI Rapport, nr. 210, Fødevarerøkonomisk Institut, Københavns Universitet
- [3] Hansen, B.O.: (2011): Produktionsøkonomi Svin 2011. [Notat nr. 1125, Videncenter for Svineproduktion](#)

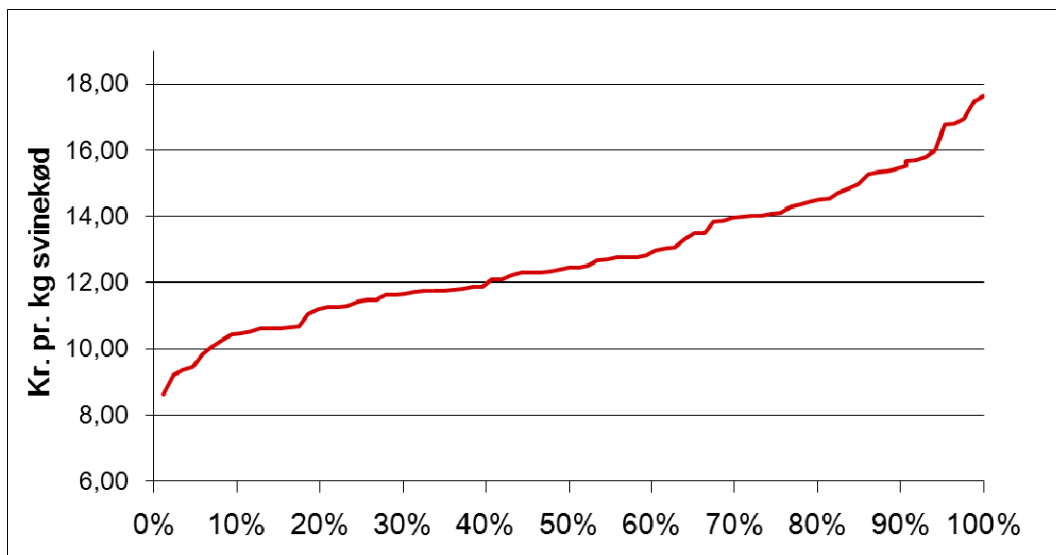
Appendiks

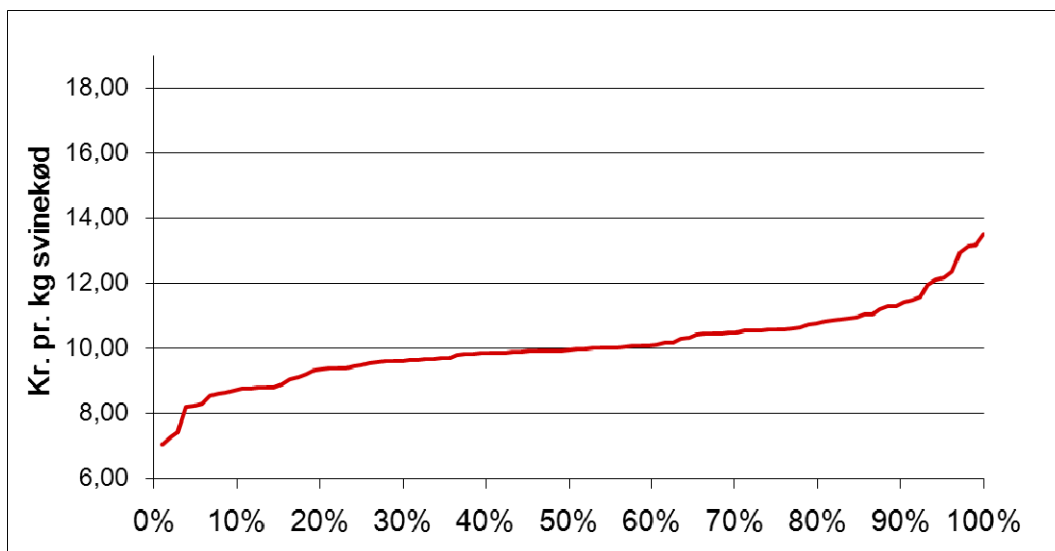
Figur 5. Nulpunktsomkostning inkl. tab/gevinst på finansaktiver - sohold 30 kg 2010

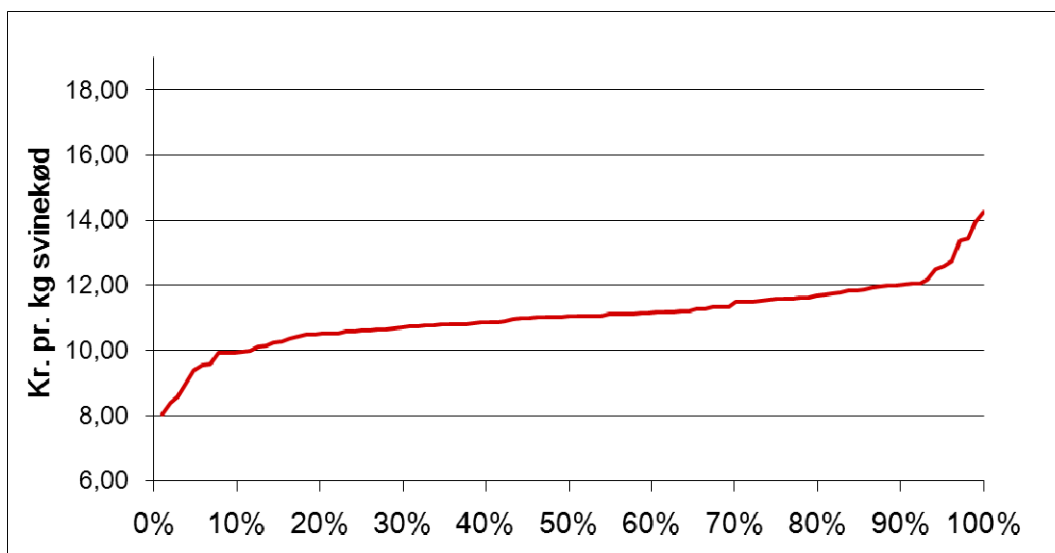
Figur 6. Nulpunktsomkostning - Sohold 30 kg - Scenarie 1, hvor bruttoudbytte svin +15,5 % og foderomkostninger +13 % uden tab/gevinst finansaktiver

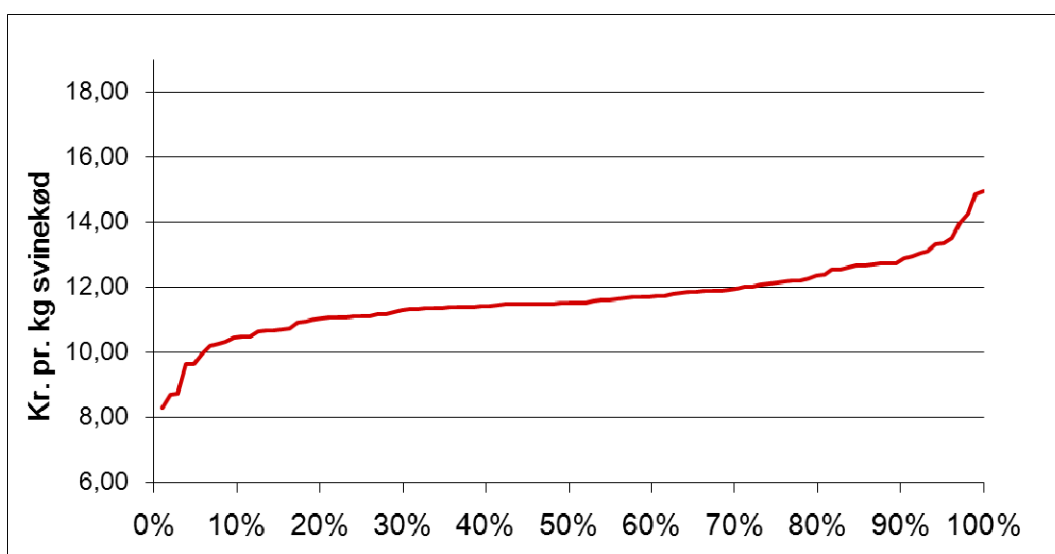
Figur 7. Nulpunktsomkostning - Sohold 30 kg - Scenarie 2, ligesom scenarie 1, men med renteomkostninger +2 procentpoint

Figur 8. Nulpunktsomkostning inkl. tab/gevinst på finansaktiver - Slagtesvin 2010

Figur 9. Nulpunktsomkostning - Slagtesvin - Scenarie 1, hvor gennemsnitligt bytteforhold stiger til 7,15 uden tab/gevinst finansaktiver

Figur 10. Nulpunktsomkostning - Slagtesvin - Scenarie 2, ligesom scenarie 1, men med renteomkostninger +2 procentpoint